

Az első tanév a Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karán – hallgatói szemmel

Benyák Anikó – Fehér Ágota
Széchenyi István Egyetem, Győr

A Széchenyi István Egyetemen – több más felsőoktatási intézményhez hasonlóan – zajlik az EFOP-3.4.3.-16-2016-0016-os projekt (intézményi fejlesztések a felsőfokú oktatás minőségének és hozzáférhetőségének együttes javítása érdekében a Széchenyi István Egyetemen) megvalósítása. Tanulmányunk az „A1. Közvetlen felsőoktatási részvételt növelő beavatkozások” alprojekthez kapcsolódik, mely a hallgatói lemorzsolódás csökkentéséhez hivatott hozzájárulni. Röviden felvázoljuk az alprojekt fő elemeit. Először a lemorzsolódás okainak feltárására került sor, hogy minél több információ álljon rendelkezésre a beavatkozások, változtatások megtervezéséhez. Az Egyetem egy külsős céget bízott meg azzal, hogy vizsgálódjék kilenc műszaki szak vonatkozásában, melyek a lemorzsolódás által leginkább sújtott területek. Interjúkat készítették az érintett karok oktatási dékánhelyetteseivel, az érintett szakok szakfelelőseivel, a hallgatói önkormányzat elnökével, az Egyetemi Szolgáltató Központ (benne a Tanulmányi Osztály) vezetőjével. Online kérdőívet vettek fel az Egyetemet elhagyó, valamint a még aktív hallgatókkal. Nagyon szerteágazó információhalmazhoz jutottunk így hozzá, hiszen pl. az oktatók részéről megemlítésre került a bekerülő hallgatók felkészültségének, előfeltétel-tudásának a kérdésköre, vagy korábban a műszaki területen működő tankörök kérdése, melyek segítettek a nagy létszámú évfolyamokon is a kortárskapcsolatok előmozdításán keresztül a hallgatók beilleszkedését. A hallgatók kifogásoltak bizonyos oktatói megnyilvánulásokat, tananyagtartalmakat. Jelentős problémaként jelezték a hallgatói önálló időbeosztás, önálló tanulás nehézségének kérdését, ugyanakkor jelentős segítségként értékelték a projekt keretében megvalósuló oktatói szakmentori rendszer kialakítását (Adaptatio 2018; Horváth 2018a).

Jelen tanulmányban bemutatásra kerülő adatgyűjtés fontos indoka is ide kapcsolódik, hiszen az Apáczai Csere János Karra nem terjedt ki az eddig említett felmérés, ugyanakkor az alprojekt kivitelezésének tevékeny részesei vagyunk. Célszerűnek láttuk tehát megkérdezni a mi Karunk hallgatóit néhány olyan kérdésben, amelyek bizonyos projekt-elemek tervezéséhez nélkülözhetetlenek. Mielőtt ezt tovább részleteznénk, ejtsünk szót az alprojekt más fontos elemeiről is. Kidolgozásra kerül egy informatikai alapon működő korai jelzőrendszer, melynek célja a lemorzsolódás szempontjából legveszélyeztetettebb hallgatók minél korábbi, már a beiratkozást követő elérése. Ezzel azt a jelenséget szeretnénk mérsékelni, miszerint – főként a műszaki területeken – több hallgató már az első zárthelyi dolgozatok előtt „megfutamodik”, vagyis még azelőtt kikerül a látóterünkől, hogy érdemi visszajelzést kapott volna a teljesítményéről. Ennek a jelzőrendszernek a legfontosabb (és lehetséges, hogy az egyetlen) indikátora a bekerülési, vagyis a felvételi pontszám lesz, mellyel kapcsolatban komoly matematikai statisztikai elemzéseket végeztek (Horváth 2018a). Amennyiben a hallgatók hozzájárulnak az adatkezeléshez, közvetlen megkereséssel ajánljuk fel számukra az önkéntesen igénybe vehető szakmentori segítséget. Az alprojekt további lényeges eleme a műszaki területen már nagyrészt megvalósult oktatásmódszertani fejlesztések köre, amelyekben a feladatmegoldásokat bemutató video-példatárak (<http://sze-gyor.videotorium.hu/hu/channels/3428/video-peldatarak>) és a tananyag bizonyos elemeit illusztráló ún. mikrolearning anyagok (<http://sze-gyor.videotorium.hu/hu/channels/3315/mikrolearning-anyagok>) váltak elérhetővé a hallgatók

számára, hogy segítsék a felkészülésüket. Az előző félévben már megmutatkoztak az ezzel kapcsolatos első eredmények azok körében, akiknek a kérdéses tantárgyakat újból fel kellett venniük. A vizsgáztató rendszer informatikai fejlesztése is része az alprojektnek abból a célból, hogy a vizsgáztató egyszerűen szabályozhassa, milyen hálózati kapcsolatok és programok érhetőek el a számítógépes kabinetekből a vizsga ideje alatt, így a gyakorlathoz közelebb álló feladatok is bekerülhetnének a számonkérésbe. Az alprojekt magába foglalja a teljes Egyetemre kiterjedően egy oktatói mentorrendszer kialakítását, mely szakmentori tevékenység elsősorban az adminisztrációs, tanulásmódszertani, szakmai segítségnyújtásra fókuszál, vagyis az egyetemi életben való eligazodásban kívánja támogatni a beiratkozó hallgatókat. A mi felmérésünk ehhez az alprojekt-elemhez kapcsolódik, hiszen Karunk szakmentorainak kiválasztásához, a mentori tevékenység tervezett tartalmához szerettünk volna támpontokat kapni az első éves hallgatóinktól. Mielőtt a felmérés részleteit bemutatnánk, fontosnak tartjuk röviden kitérni azon alapjelenségekre, amelyek körvonalazzák vizsgálódásunkat.

Lemorzsolódás alatt az alábbi definícióban megfogalmazottakat értjük: a hallgató jogviszonya oklevél megszerzése nélkül szűnik meg (HÖÖK és FTE 2016). Külön kezelendők, vagyis nem tartoznak ebbe a körbe az Egyetemen belül a szakváltók, tagozatváltók (nappali tagozatról levelező tagozatra), az újra felvételizők, továbbá azok a hallgatók, akik nyelvvizsga hiányában nem vehetik át az oklevelüket, illetve akik megszerezték az abszolutóriumot, de nem záróvizsgáztak. Az újra felvételizők azok körét jelentik, akik ugyanarra a szakra az első félévük után – szembesülve a tanulmányi eredményeikkel és az összegyűjtött kreditek alacsony számával – újra beadják a jelentkezésüket annak érdekében, hogy ne veszítsék el az állami ösztöndíjukat. Az értelmezésben az intézményi (Egyetem) szempontot részesítettük előnyben, így alapvetően kedvezőtlen, mérséklendő jelenségnek tekintjük a lemorzsolódást. Természetesen a hallgatók oldaláról ez nincs mindig így. Előfordul, hogy a hallgató távozása Egyetemünkről az ő céljaival és szándékával összhangban történik, hiszen például kiderül számára, hogy a választott szak mégsem felel meg az érdeklődésének, mást szeretne tanulni, amely szak viszont csak egy másik intézményben érhető el. Ilyenkor máshol megy végbe az oklevél megszerzése, vagyis ez hallgatói oldalról kedvezőnek tekinthető, nem minősül lemorzsolódónak. Az intézmény – akár kényszerű – elhagyása sok esetben viszont a hallgató számára is kudarc, mivel ez a történet nem illeszkedett terveikhez, a jövőjéről alkotott elképzeléseikhez, elvesztegetett időnek élheti meg az egyetemen eltöltött hónapokat, éveket. Megemlíthetjük a társadalmi oldalt is, ahonnan nézve ismételen inkább kedvezőtlen megítélés alá esik a lemorzsolódás jelensége, hiszen nagy szükség van a magasan kvalifikált emberekre, a munkaerőpiac jelentős részben kínál felsőfokú iskolai végzettséggel betölthető álláshelyeket, a diplomások körében jóval kisebb a munkanélküliek aránya, mint az alacsonyabban iskolázottaknál (HÖÖK és FTE 2016). Itt jegyezhetjük meg, hogy a közoktatás és a szakképzés területén jóval nagyobb figyelmet kap a korai/végzettség nélküli iskolaelhagyás, miközben az alkalmazott intervenciók egyelőre nem értékelhetők túl sikeresnek.

A fenti meghatározást alapul véve az Apáczai Csere János Karon a lemorzsolódás mértéke az alábbi adatokkal jellemezhető. Az információk a 2015 előtt beiratkozott hallgatókra vonatkoznak. Alapszakjainkon átlagosan 33%-os a lemorzsolódás meglehetősen nagy szórással, hiszen a legalacsonyabb érték 24%, a legmagasabb pedig ennek duplája:48%. Mesterszakjainkon értelemszerűen kisebb mértékkel találkozunk, hiszen azokra már jóval megfontoltabb döntés után jelentkeznek a hallgatóink sok tapasztalattal a hátuk mögött az egyetemi életről. Ezen szakok esetében az átlagos arány 27%. A szakok közötti eltérés itt is meglehetősen nagy, a legkevesebb 20%-tól egészen a 40%-ig találkozhatunk számadatokkal. Érdeemes összevetnünk ezeket az értékeket az Egyetemen összességében jelen lévő,

valamennyi szakot magába foglaló lemorzsolódási értékkel, ami 40%. Erre az adatra nagy kihatással vannak azon műszaki szakok, ahol a legnagyobb arányú a hallgatók idő előtti kikerülése a rendszerünkből, ahogyan utaltunk már rá, hogy a fókusz az okfeltárás során is elsősorban ezen szakokra irányult (Horváth 2018b; Adaptatio 2018). A lemorzsolódás „ideális” szintjét meghatározni természetesen nagyon nehéz lenne. Az Egyetem vállalása ezen a területen, hogy a kidolgozásra és bevezetésre kerülő intézkedések nyomán intézményi szinten 5%-kal csökkentjük a kimaradók létszámát. Vélhetően itt is előáll majd az a jelenség, hogy az egyes szakok között nagy lesz az eltérés. Van, ahol 15-20%-os csökkenés is elképzelhető, máshol esetleg az eleve viszonylag alacsony érték miatt csak a szinten tartás reális célkitűzés. Fontos adaléknak tekintjük azt, hogy a téma kapcsán az Egyetemen feldolgozott statisztikai adatokból (Horváth András alprojekt-vezető közlése nyomán) egy jellegzetes tendencia rajzolódik ki, miszerint a lemorzsolódási arányszámok változatosságától függetlenül valamennyi szakunkon a korai kilépés, intézményelhagyás 60%-a bekövetkezik a képzési idő második félévének a végére. Ez az adat azt jelenti, hogy az első éves hallgatókra, különösen a beiratkozás időszakában és az első félévben nagy figyelmet kell fordítanunk, a készülő szakmentori rendszer tartalmi elemei között ennek az időszaknak kiemelten kell megjelennie.

A lemorzsolódás háttérében számos tényező, lehetséges ok állhat, amelyek egy-egy esetben halmozódhatnak is (Miskolczi és mtsai 2018; Fenyves és mtsai 2017; Lukács – Sebő 2015).

A hallgatói oldalról megjelenhetnek anyagi nehézségek és személyes problémák. Az otthonról érkező anyagi támogatás hiánya, a munkavállalás kényszere nem kedvez a tanórák látogatásának, próbára teszi a hallgatót az idő és az energia beosztásának kérdésében. Némely esetben a munka jellege összhangban van a tanulmányokkal, ami szerencsés egybeesés, erősíthetik egymást, de a diákmunkák zöme nem feltétlenül ilyen. Nagyfokú tudatosságra van szükség ahhoz, hogy a tanulás és munkavégzés összeegyeztethető legyen, hogy mindkét terepen megállja a helyét az illető. Szintén nagy tehertétel, ha a hallgató vagy közeli családtagja pszichés és/vagy testi betegségben szenved. Sajnos saját hallgatói körünkből is tudunk több példát arra, amikor a tanulmányait azért szüneteltette az illető – amely szüneteltetés nagyon erős rizikófaktor a lemorzsolódás szempontjából –, mivel súlyos beteg hozzátartozóját kellett ápolnia. Az egyén és a család életében bekövetkezhet sok egyéb olyan váratlan krízishelyzet, melyek megoldása hosszabb-rövidebb időre háttérbe szoríthatja a tanulmányokra való koncentrációt. A tanulmányi teljesítmény sikertelensége mögött a tanulási képességek valamely elemének hiányossága is állhat: helytelen tanulási szokások, elégtelen, a tananyaghoz nem megfelelő tanulási technikák és módszerek, az előfeltétel-tudás hiátusai. A középiskolai és a felsőoktatásban megfogalmazódó követelményekre való felkészülés között nagy a különbség, amely váltás sokak számára nem zökkenőmentes. Érintett lehet a motivációs bázis, a stressz tűrés, az önismeret-önértékelés, valamint a személyes befektetés mértéke (időráfordítás, erőfeszítés). Gyakran tapasztaljuk, hogy némely hallgató nem tudja reálisan megítélni, hogy az adott ismeretanyag elsajátítására mennyi időre lenne szüksége, vagy a számonkérés során nyújtott teljesítménye nagyjából milyen szintű. Fontos faktor, hogy mennyire elkötelezett a hallgató a tanulmányai folytatása, befejezése mellett. Vannak olyan tudományterületi képzések (pl. informatika), amelyeknél gondot jelent, hogy a hallgató már a képzési idő alatt kiemelt bérért tud munkát vállalni leendő szakmájában, ami nagy vonzerővel fog bírni, és az érintett inkább a munkavégzést választja a tanulmányok befejezése helyett.

Az intézmény és a szak megtartó ereje, az azzal való elégedettség a hallgató részéről legalább annyira hangsúlyos a lemorzsolódás szempontjából, mint az előzőekben tárgyaltak. Nehézséget okozhat a hallgatók tanulási motivációjának fenntartásában, hogy a képzés elején az alapozó tantárgyak – jellegüknél fogva – nem adnak kellő betekintést a későbbi szakma vagy szakmák gyakorlásának részleteibe. A legutóbbi mintatantervi változtatásnál a legtöbb

szakunknál igyekeztünk olyan tárgyakat beilleszteni az első félévre is, amelyek képet adnak a majdani lehetséges tevékenységekről, valamint bemutatják, hogyan hasznosulnak az alapozó ismeretek. Intézményi oldalról az oktatás minősége, az oktatáshoz kapcsolódó infrastruktúra döntő tényezők, amelyen belül megemlíthetjük az oktatók szűkebb szakmai, illetve pedagógiai felkészültségét, megközelíthetőségét, a tananyag mennyiségét, minőségét és hozzáférhetőségét. Az Egyetem szempontjából kiemelt műszaki területeken az oktatók pedagógiai jellegű eszköztudásában jelentkezik hiányosság. A hallgatók viszonylag rövid idő alatt alakítanak ki arról is benyomást, hogy az oktató számára mennyire fontos maga az oktatás mint tevékenység, illetve érdemes-e az illetőhöz fordulni a szakmai kérdésekkel, esetleg egyéb, a tanulmányokhoz kapcsolódó problémákkal. Ahhoz, hogy a lemorzsolódást csökkenteni tudjuk, minden oktatónak érdemes önvizsgálatot tartani, továbbá az Egyetem is törekszik arra, hogy az oktatók hallgatói véleményezése terén a hallgatói aktivitást növelje, így az oktatók tevékenységének értékelésében nagyobb szerephez juthatnának ezek az információk. Az oktatókon kívül az egyetem további munkatársaival való kapcsolat, illetve az egyetemi szolgáltatások minősége, a szolgáltatásokról való informálódás lehetősége is hangsúlyos az Egyetem megtartó ereje szempontjából. Ide érthetjük a tanulmányi ügyintézők személyét, a Hallgatói Önkormányzat, a könyvtár, a Karrier Iroda munkatársait, de akár a sport- és szabadidő-eltöltési lehetőségeket, vagy a mentálhigiénés tanácsadáshoz való hozzájutást. Ez utóbbi szolgáltatás helyzete különösen mostoha jelenleg, mivel mindösszesen egy személy látja el, aki lelkészi feladatai mellett végzi az ilyen jellegű tanácsadást. A kortársakkal, évfolyamtársakkal való jó kapcsolat döntő módon hat az egyetemi élethez való alkalmazkodásra. A középiskolában még nagyon sok segítséget kapnak a diákok a felnőttektől, a felsőoktatásban kevesebb iránymutatás mellett, önállóan kell helyt állniuk a fiataloknak. Ezt a váltást, akadályt könnyebben veszik azok, akik könnyen tudnak társaikkal kapcsolatot kialakítani, így egymást segíteni, illetve nem elhanyagolható ebben a kérdésben az sem, hogy az oktatás megszervezése mennyire kedvez a kortárskapcsolatok kialakításának. A nagy létszámú, több száz fős évfolyamokban nincsenek egyszerű helyzetben a hallgatók.

A fenti tényezőcsoportok több eleme indokolja az oktatói mentorrendszer kialakításának szükségességét, ugyanakkor szerettük volna tudni, hogy az Apáczai Kar első éves hallgatói hogyan vélekednek a kiválasztott faktorokról. Azért csak az első évesekre terjesztettük ki vizsgálódásunkat, mivel ők az első évfolyam, akik valamennyi szakunkon egy jelentősen megváltozott mintatanterv nyomán kezdték meg tanulmányaikat. Felmérésünket a 2017/2018-as tanév végén, május és június hónapban végeztük. Az alábbi kérdésekre kerestük a válaszokat.

A SZE-AK első éves hallgatói mely tantárgyak teljesítését tartották a legnehezebbnek az első tanévben?

Hogyan ítélik meg azt, hogy mennyire jól sikerült beilleszkedniük a csoporttársaik/évfolyamtársaik közé?

Hogyan vélekednek arról, mennyire feleltek meg a tényleges egyetemi tapasztalataik az előzetes elvárásaiknak?

Milyen mértékű a főbb egyetemi szolgáltatások ismertsége a hallgatók körében?

Egyetemi ügyeik intézésében kiktől kértek segítséget? Mennyire voltak elégedettek a kapott segítséggel?

Az oktatók hol helyezkednek el azon szervezeti egységek és személyek rangsorában, akikhez a hallgatók nehézségeik megoldása során fordultak?

Milyen hozzászólások fogalmazódnak meg a hallgatókban a kérdőív témaköreivel kapcsolatban?

Az 1. sz. táblázatban feltüntettük a megkérdezett hallgatók létszámát szakok és tagozatok szerint. Megjegyezhetjük, hogy mivel a kikérdezés alapvetően személyes megszólítás alapján

történt az utolsó tanórák, illetve a vizsgák alkalmával, az egyes szakok hallgatóinak döntő többsége kitöltötte a kérdőívet. Látható, hogy a legtöbb kitöltés a legnagyobb létszámú szakunkról, a gyógypedagógia alapszakról érkezett mind nappali, mind levelező tagozaton. Őket követték a tanító szakos hallgatóink. A nappali tagozatosok többségben vannak mind a hallgatók, mind a kitöltők között. A kulturális mediáció mesterszakról és a nemzetközi tanulmányok alapszakról nem érkezett vissza kérdőív. Őket nem állt módunkban személyesen megszólítani.

szak	nappali tagozat (n)	levelező tagozat (n)	összesen (n)
gyógypedagógia	82	42	124
tanító	66	24	90
szociálpedagógia	8	11	19
szociológia	8	-	8
szociális munka	1	-	1
emberi erőforrás tanácsadó mesterszak	7	38	45
összesen (n)	172	115	287

1. sz. táblázat: A megkérdezett hallgatók létszáma szakonként és tagozatonként

A 2. és 3. sz. táblázatban foglaltuk össze azon tudományterületeket és részben tantárgyakat a hallgatók választása szerinti csökkenő sorrendben, amelyek teljesítése a hallgatók megítélése szerint a legnehezebb volt. Nem követtük mindig pontosan a tantárgyak megnevezését, mivel az egyes szakokon az elnevezések és a konkrét tartalmak is némiképp eltérők, ugyanakkor ugyanazon tudományterület bizonyos elemeiről van szó (pl. kutatómódszertan, statisztika). A táblázatból látható, hogy a matematikai tudást igénylő, illetve természettudományos jellegű tantárgyak szerepelnek a lista elején, ezekkel a tartalmakkal és feladatokkal küzdenek meg a legnehezebben a hallgatók, itt jelentkezik a legnagyobb igény a korrepetálásra is. A kérdőív utolsó kérdésének önálló szövegezésű megjegyzései nyomán, ahol szabadon kifejtették a hallgatók véleményüket a kérdőív témáival kapcsolatban, arra jutottunk, hogy a tanító szakosoknál a szakmentori körbe mindenképpen szükséges matematika területén kompetens kollégát bevonni, ez meg is történt, vagyis a következő tanévtől tudunk majd a mentori rendszeren belül reagálni erre a jogosnak tűnő hallgatói igényre. Bizonyos tantárgyak esetében az érintett oktatók közötti jobb együttműködésre, nagyobb szervezethez hívták fel a válaszok a figyelmet, ami vezetői közbenjárás nyomán vélhetően már az idén megvalósul.

Alapszakok (nappali és levelező tagozatot is figyelembe vettük, csökkenő sorrend)
1. Matematika és tantárgypedagógiája
2. Kutatómódszertan, statisztika
3. Környezetismeret
4. Pszichológiai ismeretek
5. Anatómia és fejlődéstan
6. Szociológiatörténet
7. Jogi ismeretek
8. Angol

2. sz. táblázat: A legnehezebben teljesíthető tantárgyak a hallgatók szerint és a kapcsolódó korrepetálási igény az alapszakokon (félkövérrel jelölve)

Mesterszak (nappali és levelező tagozatot is figyelembe vettük)
--

1. Tervezés és tanácsadás...I-II.
2. Közgazdasági alapismeretek
3. Emberi erőforrás menedzsment
4. Munkajogi alapismeretek

3. sz. táblázat: A legnehezebben teljesíthető tantárgyak a hallgatók szerint az emberi erőforrás tanácsadó mesterszakon

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy értékeli a hallgatók az első tanév végén a saját beilleszkedésük sikerességét, elsősorban a hallgatótársak közé. A következő állítást fogalmaztuk meg: „Sikerült beilleszkednem a csoporttársaim/évfolyamtársaim közé, új barátokat szereztem az Egyetemen.” Egy négyfokú skála mentén kértük az egyetértésük mértékének kifejezését, így szeretnénk volna elérni, hogy mindenképpen foglaljanak állást. A 4. sz. táblázatban láthatjuk az átlageredményeket, melyekben alapvetően kedvező, biztató tendencia rajzolódik ki, vagyis okkal feltételezhetjük, hogy hallgatóink jól érzik magukat a kortársaik körében. Ehhez bizonyára az is hozzá tud járulni, hogy meglehetősen sok tantárgyból viszonylag állandó összetételű kiscsoportos szemináriumokat tarthatunk. Külön örvendetes számunkra, hogy a levelező tagozatos hallgatóink is nagyon kedvezően nyilatkoztak erről a kérdéssel, vagyis a korlátozott számú személyes találkozó, amit a konzultációs alkalmak nyújtanak és az elektronikus felületeken való kapcsolattartás is elégnék bizonyul a jó kapcsolatok kiépítéséhez. A szakok között tapasztaltunk eltérést, de ezeket a részletező adatokat bizalmasan kezeltük, csak az illetékes kari vezetőknek és tanszékvezetőknek juttattuk el.

Nappali tagozat	3,59
Levelező tagozat	3,76

4. sz. táblázat: Az évfolyamtársak/csoporttársak közé való beilleszkedés megítélése négyfokú skálán

A továbbiakban arról kérdeztük a hallgatókat, hogyan ítélik meg az egyetemi életről alkotott korábbi elképzeléseik, elvárásaik és a beiratkozást követő konkrét tapasztalataik közötti összhangot. Az 5. sz. táblázat tartalmazza a főbb eredményeket tagozatonként és alap- és mesterszakok szerinti bontásban. Az eredményekben az a tendencia fedezhető fel, hogy a mesterszakos hallgatók elvárásai, elképzelései alapvetően reálisabbak, amihez bizonyára az alapszakos egyetemi évek jócskán hozzájárulnak, a legkisebb mértékű illeszkedés pedig az alapszakos nappali tagozatos hallgatók körében volt regisztrálható. Náluk bizonyára a korábbi egyetemi tapasztalatok hiánya, illetve az alacsonyabb életkor, vagyis általában véve a kevesebb élettapasztalat is magyarázhatja a kisebb mértékű összhang észlelését.

	Alapszakok	Mesterszak
Nappali tagozat	3,2	3,57
Levelező tagozat	3,33	3,38

5. sz. táblázat: Az előzetes elvárások, elképzelések és a valós egyetemi tapasztalatok összhangjának megítélése négyfokú skálán

Az oktatói szakmentori rendszer felállításának megalapozottságához az egyik legfontosabb információt annak a kérdésnek a megválaszolása adta, hogy a hallgatók egyetemi ügyeik intézésében, nehézségeik megoldásában ki(k)től kértek segítséget. A válaszlehetőségeknél felkínáltuk a főbb egyetemi szolgáltatásokat, bevonva közéjük az oktatók körét is. Tudni szeretnénk volna, hogy a hallgatók tisztában vannak-e az adott szolgáltatás létével, fordultak-e az illetékes személy(ek)hez, és mennyire voltak elégedettek a kapott segítséggel. A 6. sz. táblázatban foglaltuk össze a kapott adatokat. A korábbi, a beilleszkedéssel kapcsolatos állítás eredményeivel összhangban a hallgatók hallgatótársaikat jelölték meg a legnagyobb számban,

ami az elégedettségre vonatkozó értékkel együtt alátámasztja a közöttük lévő jó együttműködést. A Tanulmányi Osztály munkatársainak ismertsége a hozzájuk tartozó ügyek jellegénél fogva szintén kiterjedt, ugyanakkor itt találtuk a legkisebb mértékű elégedettséget a többi szereplőhöz viszonyítva. Ha önmagában vizsgáljuk meg az értéket, majd azt is figyelembe vesszük, hogy a munkatársak rugalmas hozzáállását nagyban korlátozzák a különféle szabályzatok, egészen kedvezőnek tekinthetjük a hallgatóktól kapott értékelést. Fontos kitérnünk az oktatók körére is. A megkérdezett hallgatók 95%-a tudja, hogy fordulhat az oktatókhoz, 70%-uk pedig ezt meg is tette. A segítségnyújtással való elégedettség szintén megnyugtató eredmény látható, ami azt az üzenetet hordozza számunkra, hogy jó eséllyel tudunk Karunkon olyan szakmentori rendszert kialakítani, ami valóban szolgálja majd a hallgatók segítségének ügyét, és javítja vagy szinten tartja a Kar megtartóképességét. Ahogyan korábban már utaltunk a mentálhigiénés tanácsadás kedvezőtlen helyzetére az Egyetemen, úgy az adatainkból is látszik, hogy ennek a szolgáltatásnak az ismertsége a legcsekélyebb a hallgatóink körében, az esetleges igénybevételről pedig senki nem nyilatkozott.

Megkérdezettek száma: 289 fő	Ismeri az adott lehetőséget	Fordult az adott szervezeti egységhez/ személyhez	Mennyire volt elégedett a kapott segítséggel?
évfolyamtársak/csoporttársak	276	264	3,8
Tanulmányi Osztály (TO)	275	215	3,34
könyvtár	275	206	3,36
oktatók	273	201	3,8
Hallgatói Önkormányzat (HÖK)	246	56	3,8
HÖK-mentor	161	52	3,73
tanszéki adminisztrátor (ügyvivő-szakértő)	141	45	3,45
Dékáni Hivatal	185	8	3,83
Karrier Iroda	81	6	3,66
mentálhigiénés (lelki) tanácsadás	52	0	-

6. sz. táblázat: A főbb egyetemi szolgáltatások ismertsége, igénybevétele és az azokkal való elégedettség az első éves hallgatók körében

Kérdőívünk végén lehetőséget adtunk a megkérdezetteknek arra, hogy a kérdőív bármely pontjával kapcsolatban önálló szövegezéssel is kifejtsék véleményüket. A válaszok egy része konkrét tantárgyakhoz kapcsolódott, amit megosztottunk az érintett tanszékek vezetőivel. A válaszok másik részében látványosan kirajzolódott az a tematika, miszerint a hallgatóknak az eddig kapott segítség mellett is gondjuk akadt általában véve az egyetemi élethez való alkalmazkodással, ami nagyon sok szakmentori feladatot eleve ki is jelöl számunkra, egyben megerősíti, hogy az egyetemi szocializációs folyamatban valóban a hallgatók hasznára tud majd válni a szakmentori rendszer. Végezetül ennek illusztrálására idézünk a hallgatói válaszokból:

„Szükségem lett volna sok információra azzal kapcsolatban, hogy mi a teendő az egyetem 1. évében, rengeteg hiányossággal jöttem ide ezt a területet tekintve, és bizonyos emberek már egyből elvárták, hogy mindent tudjunk a legelején... Pedig én még sosem voltam egyetemista korábban, és az emberek pedig nem voltak túlságosan segítőkészek.”

„Általános információk az egyetemi működéssel kapcsolatban: pl. szakosodás, ráépülés, választható tantárgyaknál nem tudtam, hogy ‚lóverseny‘, még nem voltam egyetemista, lecsúsztam arról, ami a legjobban érdekelt...”

„Szabadon választható tárgy felvételével kapcsolatban kértünk segítséget és nem igazán kaptunk megfelelő tájékoztatást, illetve a Coedus-tárgyakkal kapcsolatban is nehezen derült ki, hogy mit, hol merre kéne...”

„Az 1. félév végén nem tudtuk, hogy hogyan zajlik egy félév – zh-k, vizsgák stb. – és ebben voltunk tanácstalanok.”

„Első félévben szükségem lett volna segítségre, hogy hogyan vegyem fel a vizsgáimat, mire figyeljek oda. 2. félévben pedig segítségre lett volna szükségem a tárgyfelvétellel kapcsolatban, pl. a kötelező testneveléssel, a B és a C tantárgytípusok felvételével.”

„Többfajta tájékoztatást kaphatnánk a vizsgákkal, vizsgaidőpontok felvételével, VMT-k kiválasztásával, leadásával kapcsolatban.”

„Ezt a kezdeményezést nagyon jó ötletnek tartom, sok első éves életét könnyítheti meg.”

Irodalom

Adaptatio M. Tanácsadó Kft. 2018. *Interjú adatfelvétel elemzése*. Kézirat.

Fenyves V.–Bácsné Bába É.–Szabóné Szőke R.–Kocsis I.–Juhász Cs.–Máté E.–Pusztai G. 2017. Kísérlet a lemorzsolódás mértékének és okainak megragadására a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar példáján. *Neveléstudomány* 3: 5–14.

Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája és Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület (HÖÖK-FTE). 2016. *A hallgatói sikerességet akadályozó tényezők és azok intervenciói*. Budapest.

http://www.feta.hu/sites/default/files/2_zarotanutmany.pdf (letöltve: 2018.02.02.)

Horváth A. 2018a. *Jelentés a hallgatói kérdőívezés eredményéről*. Egykori és jelenlegi hallgatók. Belső munkaanyag.

Horváth A. 2018b. *A hallgatói lemorzsolódás témájában végzett tevékenységek összefoglalása* 2018. I. félév. Belső munkaanyag.

Lukács F.–Sebő T. 2015. Az egyetemi lemorzsolódás kérdőíves vizsgálata. *Iskolakultúra* 10: 78–86.

Miskolczi P.–Bársony F.–Király G. 2018. Hallgatói lemorzsolódás a felsőoktatásban: elméleti, magyarázati utak és kutatási eredmények összefoglalása. *Iskolakultúra* 3-4: 87–105.